

Bokrum, läsrum, mediatek, bibliotek - Skolbibliotek i Örebro län

Rapport 2007:04

”Utmaningen för lärare och bibliotekarier blir/är att hjälpa eleven skapa mening och förståelse om företeelser i världen utifrån den information de skaffar sig.”

Louise Limberg

REGIONFÖRBUNDET
ÖREBRO

Bokrum läsrum mediatek bibliotek -

Skolbibliotek i Örebro län, en kartläggning av länets skolbibliotek på grundskole- och gymnasienivå

Elisabet Brynge

Förord

Regionförbundet Örebro övertog ett uppdrag från Örebro läns landsting att kartlägga verksamheten på länets skolbibliotek. Undersökningen har haft ett framåtblickande perspektiv.

I ett lärande samhälle är det livsviktigt att kunna värdera och tillgodogöra sig all den information vi möts av. Skolbibliotekens roll för analys och kunskapsbildande är mycket viktig för elever som förväntas skapa sig en framtid på eget initiativ och genom entreprenöriellt tänkande.

Rapporten presenterades vid en seminariedag om skolbibliotek som genomfördes november 2007. Där fördes även en diskussion om metoder för att stödja utveckling av mål och visioner för kunskapsbildande mötesplatser.

De grundläggande frågorna som utredningen vill peka på är

- ▶ Vem tar ansvar för skolbiblioteken?
- ▶ Vilka strategier behövs för att utveckla skolbiblioteken i framtiden?

Örebro den 16 november 2007

Magnus Persson, regiondirektör

Inledning.....	6
Uppdraget	6
Syfte	6
Bakgrund.....	6
Örebro län	6
Skolbibliotek.....	7
Idé- och arbetsgrupper	8
I. Skolbibliotekets funktion	9
Bibliotekets roll.....	10
<i>Ordförklaringar och definitioner .....</i>	<i>10</i>
<i>Personal .....</i>	<i>11</i>
<i>Media.....</i>	<i>11</i>
Skolbibliotekets mål enligt UNESCO´s skolbiblioteksmanifest (2006)	11
Nyckekompetenser	12
Mötesplats för kultur.....	13
Skolbiblioteket i forskningen	13
II. Hur ser det ut i Örebro län	16
Läget Örebro län 2004 –2007	16
<i>Antal skolor i länet våren 2007, en överblick .....</i>	<i>16</i>
<i>Personalsituation och tillgänglighet .....</i>	<i>17</i>
<i>Nationell statistik Grundskolan .....</i>	<i>17</i>
<i>Grundskolan Örebro län .....</i>	<i>18</i>
<i>Grundskolan - en översikt.....</i>	<i>18</i>
<i>Gymnasiet Örebro län .....</i>	<i>18</i>
<i>Friskolor Örebro län.....</i>	<i>19</i>
<i>Närhet till folkbiblioteket.....</i>	<i>19</i>
<i>Grundskolebiblioteken: boksamlingar utan personal .....</i>	<i>19</i>
<i>Gymnasiebiblioteken – hur långt räcker man till? .....</i>	<i>19</i>
<i>Media.....</i>	<i>19</i>
<i>Datortillgång .....</i>	<i>20</i>
<i>Funktionshinder .....</i>	<i>20</i>
<i>Andra språk .....</i>	<i>21</i>
<i>Biblioteket i den pedagogiska verksamheten .....</i>	<i>21</i>
Kommentarer från enkäten	22
<i>Kommentarer till frågorna i enkäterna till skolledare och bibliotekspersonal .....</i>	<i>22</i>
<i>Lässtimulerande verksamhet:.....</i>	<i>23</i>
<i>Kulturmöte/mötesplats.....</i>	<i>23</i>
III. Hur går vi vidare?	24
Utvecklingsidéer - Visioner	24
Biblioteksplaner.....	24
Att utvärdera biblioteksplanen	25
Samverkan.....	25

Uppdrag Skolbibliotek – tankar	26
Utveckla organisationen, samarbete/samverkan.....	26
Metodik – Bokcirklar, författarbesök, lässtimulans, bokråd	26
Intervjuer med några utvalda personer.....	26
Målarbetet	27
Bibliotekslagen.....	27
Kompetenser.....	27
Samverkan.....	28
Information, läsning och lärande.....	28
Nya medier.....	28
Skillnad	28
Demokrati på biblioteket	29
Visionen	29
Sammanfattning	30
Tydliga mål.....	31
Referenser och tips för vidare läsning	32
Bilagor	36

Inledning

Uppdraget

Örebro läns landsting gav uppdraget att undersöka skolbiblioteken i länet till Länsbiblioteket i Örebro län 2002. Personalbyten och organisationsförändringar har lett till att arbetet förskjutits i tiden. Länsbiblioteket har under de här åren bytt organisation och man ingår numera i Regionförbundet Örebro. Elisabet Brynge, bibliotekskonsulent på länsbiblioteket har gjort enkäterna och den slutliga sammanställningen. Kristina Jilcke, bibliotekarie på Lindeskolans bibliotek, Lindesberg har deltagit i arbetet med kartläggningen.

Syfte

Kartläggningens syfte har varit att tydliggöra skolbibliotekets roller i den föränderliga arbetsmiljö som råder i skolan. Skolbiblioteken i Örebro län har varit föremål för undersökningen. Genom att göra en jämförande analys vill utredningen ge en bild av läget på skolbiblioteken i länet, och redovisa faktorer som stödjer en utveckling och en förstärkning av verksamheten.

En särskild uppgift har varit att se i vilken mån kommunerna når upp till intentionerna i Bibliotekslagens §§ 5, 8 och 9

” 5 § Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.”

”8 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bl.a. genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov.

9 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.”

Utredningen visar slutligen på goda exempel och redovisar de visioner som kommit fram under arbetet och som kan ge stöd för argument för skolornas användande av sina bibliotek och det fortsatta utvecklingsarbetet på lokal nivå.

Bakgrund

Örebro län

Länet tillhör många olika landskap, Västmanland, Värmland, Västergötland och Närke. Det sträcker sig från glesbygd och bergs- och skogslandskap i norr, till Närkeslätten med stora jordbruk i söder. I länet ingår 12 kommuner, Askersund, Degerfors, Hallsberg, Hällefors, Karlskoga, Kumla, Laxå, Lekeberg, Lindesberg, Ljusnarsberg, Nora och Örebro.

Länet har omkring 275 000 invånare och knappt hälften av dessa bor i Örebro kommun, ca 129 000. Av länets invånare är cirka 80 000 i åldern mellan 0 –24 år, det vill säga knappt en tredjedel.

Enligt en undersökning av Svenskt Näringsliv tror 72 % av ungdomarna i länet att de kan påverka sin livssituation och sin framtid, vilket ligger bland de lägsta resultaten i landet. Medeltal för riket är 80 % och högst ligger Västra Götalandsregionen med 85 %.¹

Skolbibliotek

Definition av skolbibliotek hämtad från Skolverkets lägesbedömning 2006:

”Begreppet skolbibliotek gestaltas på många sätt. Med skolbibliotek avser Skolverket en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande med hjälp av kompetent personal. Skolbibliotek är en del av skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja elevernas lärande. Skolbibliotek kan därmed betraktas dels som en materiell resurs som är en del i en skolas läromedel och övriga utrustning, dels en funktion som bidrar aktivt i kunskapsutvecklingen och svarar för viss service.”

Skolbiblioteksverksamheten har diskuterats under lång tid, och kartläggningar och utredningar har kommit fram till att biblioteket på skolan måste kämpa för sitt utrymme som ofta varit hotat och inte infogats i skolarbetet. Orsaken till detta kan bero på att ansvarsfördelningen har varit oklar. Huvudmannaskapet har ofta delats mellan skolförvaltning och kulturförvaltning, och ingen har tagit på sig det fulla ansvaret.

Studier visar att en utvecklad verksamhet kan ge goda resultat. En diskussion om detta kan man läsa mer om i Skolbibliotekets pedagogiska roll, Limberg 2003 s. 32-33

Det finns en stor kvalitetskillnad på skolbibliotek i vårt län. Om vi jämför med den nationella statistiken kan vi konstatera att bemanning och öppettider på gymnasienivå ser tillfredställande ut medan det på grundskolenivå ligger under genomsnittet i landet.

Målgrupp

En digital enkät skickades ut till länets samtliga skolor under hösten 2004. Enkäten bestod av två delar. Den innehöll dels frågor till de skolbiblioteksansvariga dels frågor till ansvarig rektor.

Intervjuer med ansvariga, bibliotekspersonal och brukare av skolbibliotek genomfördes under hösten 2004 och våren 2005. Frågor ställdes till en biblioteksutbildad skolbibliotekarie på grundskolans senare år, en skolbibliotekarie med övrig utbildning, en gymnasiebibliotekarie med bibliotekarieutbildning, en skolchef i en mellanstor kommun, och till sist en elev på grundskolans högstadium.

---

¹ [Örebro län : fakta och perspektiv](#)

Våren 2007 skickades kompletterande frågor ut till skolbiblioteken för att uppdatera vissa uppgifter som hunnit bli inaktuella.

Upplägget på den här rapporten består av tre delar. Först redovisas grundläggande uppgifter som skolbibliotekets funktion och styrdokument, och en kort redovisning av relevant forskning i ämnet.

Andra huvuduppslaget blir en nulägesbeskrivning och analys av resultaten från enkäten. Här kommer också en kort analys från intervjuerna.

Tredje delen kommer att handla om de framgångskriterier som vi hittat på skolbiblioteken i länet, och dessutom redovisas förslagen till utveckling som kommit fram under undersökningen.

Idé- och arbetsgrupper

Under utredningens gång har två nätverksgrupper träffats för verksamhetsutveckling och lärande av varandra. Varannan månad har de tjugotal gymnasiebibliotekarierna som verkar i länet haft fortlöpande träffar och där har konsumenten deltagit.

På grundskolenivå har en grupp bestående av cirka tio skolbibliotekarier träffats och skolbibliotekskonsumenten har varit sammankallande. De här nätverken har diskuterat upplägg och seminarier och studiebesök som gjorts under de här åren.

I. Skolbibliotekets funktion

Styrdokument för skolbibliotek

I grundskola och gymnasieskola finns styrdokument som fastslår hur skolan skall drivas. Skollag, läroplan, kommunal och lokal skolplan är de dokument som beskriver detta. Vad finns i dessa dokument att läsa om skolbibliotek? I klartext står att läsa i Lpo 94²

”Rektors ansvar – ett särskilt ansvar för utformningen av skolans arbetsmiljö så att eleverna får tillgång till handledning, läromedel av god kvalitet och annat stöd för att själva kunna söka och utveckla kunskaper. Sådant stöd kan t ex vara bibliotek, datorer och andra hjälpmedel.”

I Lpf 94 (gymnasieskolans läroplan) på sidan 5, finns ett stycke till som handlar om inläring som skolbiblioteksverksamheten stödjer.

”Eleverna skall kunna orientera sig i en komplex verklighet med stort informationsflöde och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig.

Eleverna skall träna sig att tänka kritiskt, att granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. På så vis närmar sig eleverna ett alltmer vetenskapligt sätt att tänka och arbeta...”

I Lpo 94 finns det ett liknande stycke:

”Eleverna skall kunna orientera sig i en komplex verklighet med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga. Det är också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenser av olika alternativ...”

Vad säger då Bibliotekslagen? Som redan nämnts i inledningen har skolbiblioteket en egen lagparagraf:

”Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernans intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.”

Här ser vi att lagen säger att skolan ska ha skolbibliotek, men inget om hur det kan se ut.

Oavsett vad lagen säger utgör biblioteket en pedagogisk resurs i en problemorienterad undervisning. Där krävs kompetent personal med utbildning i biblioteks- och informationsvetenskap, som i samarbete med pedagogerna handleder eleven i sitt lärande. Dessa kompetenser kan därför utgöra det samarbete som blir den bästa grunden för elevens lärande.

---

² *Läroplan för grundskolan, s 17*

Skolverkets lägesbeskrivning 2006 pekar på riktlinjer för granskningen av skolbibliotekets pedagogiska roll:

”Vidare skall skolbibliotekens roll i det pedagogiska arbetet uppmärksammas utifrån en granskning av hur kommunerna lever upp till sitt lagstadgade ansvar beträffande skolbiblioteken och hur dessa används för att stärka elevernas lärande. Skolverket skall också inom ramen för myndighetens sektorsansvar för handikappfrågor redovisa erfarenheter och slutsatser kring villkoren för funktionshindrades utbildning. I enlighet med uppdraget riktas redovisningen med åtgärdsförslag både till regeringen och till huvudmänna- och verksamhetsnivån.”³

Bibliotekets roll

Samhället omkring oss producerar oerhörda mängder information. Människor måste lära sig hantera det här informationsflödet för att demokratin ska fungera.

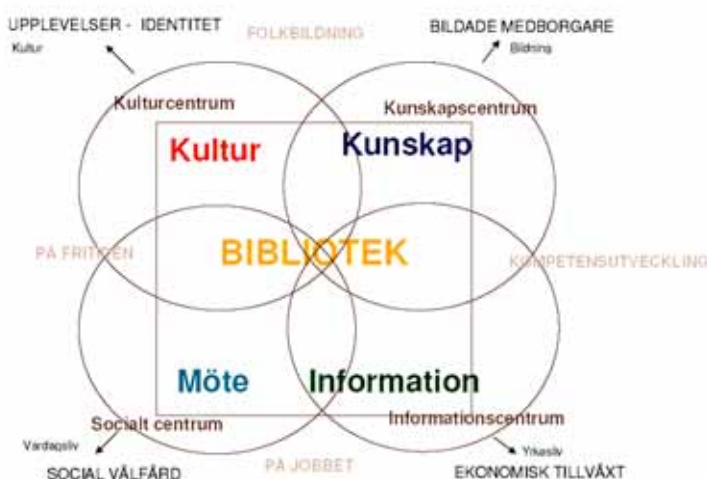
Ansvar för en levande demokrati tillgodoses bland annat genom en obligatorisk grundskola och en frivillig gymnasieskola. Med det ökade medieutbudet och ett problemorienterat arbetssätt i skolan är ett väl fungerande skolbibliotek en basfunktion. Ett fungerande skolbibliotek gör skillnad för elevers läsinläring och läsintresse, och bidrar till deras förmåga att orientera sig i ett komplext samhälle.

Ordförklaringar och definitioner

Bibliotekets komplexitet illustreras i följande bild som är hämtad från Marianne Andersson, & Dorte Skot-Hansen, (2000). *Det lokala biblioteket – avvikling eller udvikling*. Folkbibliotekets uppgifter ligger ofta mer mot kultur och mötesplats, medan skolbibliotekets roll tenderar att dra mot information och kunskap.

Det hör ändras också beroende på vilken målgrupp biblioteket har. Ett skolbibliotek för mindre barn har en annorlunda profil jämfört med ett bibliotek på en gymnasieskola.

Skot Hansen har ställt upp en åskådlig modell för att analysera bibliotekets arenor.

Enligt en definition från Wikipedia är folkbibliotek:

”...benämning för bibliotek i Sverige, drivet i kommunal regi, dit allmänheten äger

³ *Skolbibliotek, lägesbeskrivning s.4*

tillträde, och där boklån kan ske utan kostnad för låntagaren. Förekomsten av folkbibliotek regleras i Bibliotekslagen från 1996.”

Folkbiblioteken befinner sig över hela området i bilden, med förskjutningar efter lokala förutsättningar

Enligt Bibliotekslagens §5 ska skolbiblioteken, till skillnad från folkbiblioteken, tillgodose elevernas behov av material för undervisningen. Beståndet och arbetssätten skiljer sig därför från folkbibliotekets. Skolbibliotekens verksamheter ligger mer mot högra sidan i bilden om man jämför med folkbibliotekens. Uppdraget handlar i större grad om kunskap och information.

Forskningsöversikten *Studier av barn- och ungdomsbibliotek, en kunskapsöversikt*, kom under 2007, och handlar om just barn- och ungdomsbibliotek till skillnad från skolbibliotek. Det är intressant att författarna i den översikten tydligt sätter en gräns mot skolbibliotekets område, med bland annat hänvisning till en artikel av Louise Limberg i tidskriften *Barn & Kultur* 1992, Limberg identifierar tydliga skillnader mellan bibliotekstyperna när det gäller målgrupper, mediebestånd, metoder samt mål och styrdokument. Båda biblioteken måste erbjuda både kultur och information, eftersom det framhålls i både kulturpolitiken och skolans mål, men utgångspunkterna och metoderna måste bli olika. Folkbiblioteken kan inte kompensera brister i skolornas egna bibliotek, men kan däremot komplettera skolbiblioteken.

Personal

På bibliotek arbetar flera yrkesgrupper, och en begreppsförvirring uppstår lätt *Fackutbildad (skol-)bibliotekarie* har en akademisk utbildning från universitet/högskola med antingen bibliotekarieexamen, (före 1995) eller magisterexamen i biblioteks- och informationsvetenskap.

Lärary bibliotekarie har lärarutbildning och eventuella fortbildningskurser, och har en anställning där han/hon ansvarar för skolans bibliotek

Biblioteksassistent är personal på bibliotek utan akademisk biblioteksutbildning.

Media

Med media avses här böcker och litteratur i alla format; vanliga böcker, e-böcker, talböcker, tidskrifter, cd-skivor, digitala medier, filmer, musik. Medieanslag betyder det anslag som används till dessa medier till skillnad från anslag till läromedel.

Skolbibliotekets mål enligt UNESCO's skolbiblioteksmanifest (2006)

Skolbiblioteket är en del i utbildningsväsendet.

Skolbiblioteket spelar en viktig roll för utbildning och kultur, för att främja läs- och skrivkunnigheten och förmågan att söka information. Skolbibliotekets grundläggande uppgifter omfattar följande:

- *Att stödja och främja* de utbildningsmål som anges i skolans målsättning och läroplaner.

- *Att främja* elevernas läslust och lust att lära samt lära dem att bli biblioteksanvändare.
- *Att erbjuda* möjligheter att skapa och använda information som en väg till kunskap, förståelse, fantasi och glädje.
- *Att ge* eleverna träning att värdera och använda information, oavsett form, samt ge dem insikt och förståelse för olika kommunikations former
- *Att ge* tillgång till såväl lokala och nationella som globala resurser för att öka förståelsen och ge insikt om olika ideer, erfarenheter och åsikter.
- *Att anordna* aktiviteter som främjar kulturell och social medvetenhet och lyhördhet.
- *Att tillsammans* med elever, skola och föräldrar verka för att uppnå skolans målsättning och främja insikten om att åsiktsfrihet och tillgång till information är förutsättningar för medborgaransvar och för delaktighet i ett demokratiskt samhälle.
- *Att främja läsning.*
- *Att verka för* att skolbibliotekets resurser görs tillgängliga inom och utanför skolan.

Maria Johannesson och Anne Karlsson (2007) skriver i sin magisteruppsats från Bibliotekshögskolan, Borås följande:

”Om vi ser på de uppgifter och avsikter som finns i demokratiuppdraget och jämför de med vad IFLA/Unescos skolbiblioteksmanifest säger om hur en bra skolbiblioteksverksamhet skall utformas framkommer en väl överensstämmande bild mellan dessa båda. Båda har i uppgift att rusta eleven för samhällslivet som bygger på grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Skolbiblioteket kan därför spela mycket stor roll för måluppfyllelse av skolans demokratiuppdrag. Det måste dock finnas en samverkan mellan lärarkollegiet och den fackutbildade bibliotekarien för att ett gott resultat skall uppnås.”⁴

Nyckelkompetenser

EU´s identifierade nyckelkompetenser för att klara av dagens arbetsmarknad stöds och stärks genom en utvecklad biblioteksverksamhet. Alla nyckelkompetenser anses lika viktiga, eftersom var och en av dem kan bidra till ett framgångsrikt liv i ett kunskapssamhälle. Många av dessa kunskaper och färdigheter överlappar och kompletterar varandra, och aspekter som är väsentliga på ett område stöder kompetensen på ett annat. Grundläggande kunskaper i språk, läs- och skrivkunighet, matematiska färdigheter och kunskaper i informations- och kommunikationsteknik (IKT) är en viktig grund för lärande, och att ”lära att lära” stöder allt lärande.⁵

Att få en likvärdig utbildning är en del av demokratiuppdraget. Att skriva och läsa är en grundläggande kompetens som krävs för att kunna delta i samhällsbygget. Här har biblioteket en viktig funktion, och det är viktigt att eleverna tidigt får börja med att lära sig möta samhället och orientera sig. Det elevaktiva lärandet är en viktig del av skoldemokratin.

---

⁴ *Behöver skolan skolbibliotek, s. 74*

⁵ *Europaparlamentets och Rådets rekommendation av den 18 december 2006 om nyckelkompetenser för livslångt lärande*

I skolbiblioteket möter eleven samhällets olika ansikten, utan redigering genom läromedelproducenter. Biblioteket blir på så vis ett öppet torg mot världen, där åsikter bryts mot varandra.

Mötesplats för kultur

Biblioteket är dessutom en plats för litteratur, tidningar, tidskrifter, bilder, film och musik och inte minst samtal. En plats för kulturell information, där alla kan få del av det lokala samhällets utbud. Skolbiblioteket är det gemensamma utrymme som välkomnar alla på skolan oavsett ålder eller kulturell hemvist. Det kan vara den katalysator som hjälper människor att mötas och integreras. Skolbiblioteket kan även vara det fysiska rummet för det digitala mötet. Många hem saknar litteratur och datorer, då är det en självklarhet att dessa elever skall ha möjligheten på skolans bibliotek. Det mångkulturella och snabbt föränderliga samhälle vi har idag påminner än mer om betydelsen av ett föränderligt bibliotek. Språket är nyckeln till kunskap – skolbiblioteket har den nyckeln!

Skolbiblioteket i forskningen

Louise Limberg, professor vid Bibliotekshögskolan i Borås, har under många år forskat om informationskompetens i skolan, och hennes verk har varit banbrytande för skolbiblioteksutvecklingen och diskussionen i Sverige. Hon stod även bakom forskningen som bedrevs inom Örebro län under 90-talet, och som presenterades i skriften

Skolbiblioteksmodeller. Utvärdering av ett utvecklingsprojekt i Örebro län. Skriftserien Valfrid; nr 11. Limberg gav 2002 ut en kunskapsöversikt över skolbiblioteksforskning, Skolbibliotekets pedagogiska roll, som presenterar forskning i området och som analyserar den pedagogiska rollen ur många aspekter. Den ger också ett internationellt perspektiv.

Rapporten Textflytt och Sökslump kom 2004, i vilken Limberg och Alexandersson pekar på hur elever använder sig av sökresultat. Eleven lär sig inte på djupet om han/hon inte ställer egna frågor till materialet. Kompetent stöd behövs i hela inlärningsprocessen, annars finns stor risk att eleven klipper och klistrar ihop texter från slumpmässigt framletade sökningar.

Så här skriver Nils Fagerberg i en artikel i Datorn i skolan nr 1 2005:

”Hur kommer vi ifrån sökandet för sökandets skull? Hur ger vi eleverna tid att reflektera över det insamlade materialet? Hur lyfter vi fram lärandet istället för att som i dag när eleverna ofta bara klipper och klistrar utan vidare bearbetning av innehållet? Hur rustar vi elevernas informationskompetens med användbara strategier? Forskningsrapporten Textflytt och sökslump stimulerar i allra högsta grad till nödvändig reflektion runt dessa viktiga frågor

Slutrapporten från projektet Informationssökning, didaktik och lärande (IDOL) (2006), av Limberg och Folkesson, syftade till att utforska hur lärare och bibliotekarier ser på undervisning i informationssökning och vad de menar

är särskilt viktigt att deras elever lär sig om informationssökning, dvs. hur de ser på informationskompetens.

Med kompetent skolbibliotekspersonal som arbetar tillsammans med pedagogerna når skolan bättre resultat, både med kunskapsbildningen och med läsinläring och ökad läsförståelse.

Internationell forskning som pekar på att ett modernt och utvecklat skolbibliotek stödjer elevernas inläring finns bland annat vid School of Communication, Information & Library Studies, Rutgers University. Dr Ross Todd är lärare i Biblioteks och Informationsvetenskap vid Rutgers University och hans arbeten visar tydligt vilken stor betydelse en utvecklad skolbiblioteksverksamhet har för elevens utveckling och lärande. Även Professor Carol Collier Kuhlthau, från samma universitet bedriver en banbrytande forskning som analyserar informationskompetensens betydelse för inläring i ett undersökande arbetssätt.

Skolverkets lägesbeskrivning från 2006 ger sin bild av vad forskningen inom området kommer fram till:

”Kunskapsöversikter över forskning om skolbibliotekens pedagogiska roll ger bland annat grund för uppfattningen att biblioteket i skolan har en särskild potential att höja kvaliteten på elevers lärande, men denna utnyttjas endast i begränsad omfattning. Detta bekräftas i Skolverkets enkätundersökning från våren 2006. Det kan finnas många skäl, exempelvis kvaliteten i bokbeståndet eller annan utrustning, i den biblioteksservice som erbjuds eller i samverkan mellan personalgrupperna. Det kan även handla om den rådande skolkulturen eller ledningens prioriteringar. Men det kan också vara så att begreppet skolbibliotek behöver omdefinieras och funktionen som sådan få ett nytt innehåll.”

...

” Det finns få studier av vad och hur elever lär via skolbibliotek och svårigheter att identifiera och beskriva detta. Med ökande tal om informationssamhället och dess krav, behov och möjligheter har studier mer gällt elevers informationssökning än försök att ta reda på hur eleverna förstår innehållet i informationen och vad de faktiskt lär sig genom sina självständiga arbetsuppgifter, bl.a. via skolbibliotekens resurser. Vad som dock påpekas är att det är av stor vikt hur de olika personalgrupperna som kan använda skolbibliotekets resurser – lärare, bibliotekarier, lärarbibliotekarier, assistenter – lyckas i sitt samspel med varandra och med eleverna.”

och längre ner på samma sida

” Med ändrade kommunikationstekniker och möjligheter att nå information har helt nya möjligheter öppnats för bibliotekens arbetssätt och verksamhet jämfört med den tid då bibliotek var ”en ordnad samling av böcker”. Inte minst är behoven hos elever med olika studieinriktningar, med olika modersmål eller med olika funktionsnedsättningar det som bör ha betydelse för hur skolbiblioteken – eller en motsvarande funktion – kan och bör fungera.”⁶

---

⁶ Skolverkets lägesbeskrivning s17

Studier och erfarenheter visar att ett undersökande arbetsätt kräver tillgång till skolbibliotek, och att elevernas resultat förbättras genom tillgång till ett skolbibliotek. I Örebro län finns det förutsättningar för att skolbiblioteken ska utvecklas till redskap för lärande!

II. Hur ser det ut i Örebro län

Läget Örebro län 2004 –2007

Skolsituationen i Örebro län präglas av många småskolor i en utpräglad landsbygd, och med ett par medelstora kommuner med 7-9-skolor och gymnasieutbildningar. Örebro som residensstad har många större både grundskolor och gymnasier. Antalet grundskolor i länet minskade totalt under början av 2000-talet på grund av vikande födelsetal. Samtidigt har friskolorna fått större möjlighet att starta och utvecklas. Detta har framförallt skett i Örebro. Två tredjedelar av skolorna har färre än 300 elever, och de skolorna ligger i huvudsak utanför Örebro. Det är framförallt de yngsta eleverna som går i de mindre skolorna. Skolor med 500 elever eller fler ligger framförallt i stadsområdena.

Antal skolor i länet våren 2007, en överblick

Kommunala grundskolor	126
Fristående grundskolor	15
Kommunala gymnasieskolor	13
Fristående gymnasieskolor	6
	160

Grundskolan	kommunal	fristående
elevantal 30 – 99	33	7
elevantal 100 – 299	48	6
elevantal 300 – 599	45	2
	126	15
Gymnasieskolan		
elevantal 100 – 299		
elevantal 300 – 599	4	5
elevantal 600 –	9	
	13	5

En enkät som skickades ut till länets skolbibliotek på grund- och gymnasieskolor 2004 besvarades av 47 skolbibliotek. En enkät riktad till länets rektorer besvarades av 67 skolledare.

Resultatet av de svar som dessa skolbibliotek gett visar alltså ingen heltäckande bild av situationen i länets 162 skolor. Svaren utgör emellertid utgångspunkt för en diskussion i skolbiblioteksfrågan.

En kompletterande enkät skickades under våren 2007 till verksamhetsansvariga på skolbiblioteken i länet, med frågor omkring bestånd, öppettider och annat av mer praktisk karaktär, och den besvarades av 24 kommunala grundskolebibliotek och 9 kommunala gymnasiebibliotek. Det var 4 friskolor som svarade, varav 2 grundskole- och 2 gymnasieutbildningar.

En utredning om skolbiblioteken i Karlskoga kommun genomfördes under 2005, av Jenny Bofeldt, barn- och skolbibliotekarie på Karlskoga bibliotek.

En av slutsatserna i Karlskogakartläggningen är att de skolbiblioteksansvariga inte har tillräckligt med tid för att bedriva verksamhet; en timme i veckan räcker inte långt, skriver Jenny i rapporten.

Personalsituation och tillgänglighet

När det gäller skolbibliotek har de minsta barnen, från årskurs 0-6, mycket liten tillgång till öppna, bemannade bibliotek på skolan.

Medelvärde är ca 1,5 timmar/dag på de bibliotek som har någon verksamhet.

Av de 16 skolor som har svarat (2007) har 6 stycken ingen bemanning alls.

Det stora bortfallet i svaren kan bero på att många inte har någon verksamhet över huvudtaget, och bryr sig därför inte om att svara.

Tretton 7-9 skolor har svarat att de har ett bibliotek, och där har man öppet ca 3 - 4 timmar/dag. Det är mycket ovanligt med biblioteksutbildad personal på skolbiblioteken på grundskolenivå. I länet finns det totalt sju stycken bibliotekarier med bibliotekarieutbildning som har tjänstgöring inom skolan.

De finns i Örebro; Odensbacken, Askersund, Laxå, Lekeberg Kumla

Karlskoga och Hallsberg. Alla har inte heltid inom skolan.

Få kommuner i länet har integrerade folk- och skolbibliotek.

Nationell statistik Grundskolan

Kulturrådet kom ut med statistikrapporten Skolbiblioteken under 2002;

Kulturen i siffror 2003:3, som visar att i grundskolan hade 53 % av eleverna (36 % av skolorna) i landet tillgång till ett skolbibliotek som är bemannat och har öppet minst 6 timmar i veckan eller som har tillgång till ett integrerat bibliotek.

Räknat i antal skolor har

31 % av dem i Skolverkets statistik inte något skolbibliotek alls eller 0 timmar öppet.

33 % har skolbibliotek som har 1-5 timmar i veckan,

21 % av skolorna har minst 6 timmar öppet i veckan.

15 % av skolorna har tillgång till ett integrerat bibliotek.

Framförallt har stora skolor god tillgång till skolbibliotek och i stora kommuner med över 200 000 innevånare är det vanligast med bemannade bibliotek med minst 6 t/v vilket utgör 57 % av eleverna (41 % av skolorna), de har endast 3 % integrerade bibliotek.

Jämförs dessa siffror med kommuner som har under 10 000 innevånare har 15 % av skolorna minst 6 t/v skolbibliotek medan de integrerade biblioteken blir fler, 27 % av skolorna är integrerade i de mindre kommunerna i hela landet.

Grundskolan Örebro län

72 % av skolorna i Örebro län saknar bibliotek eller har öppet högst 5 timmar per vecka. Då räknas de skolor som inte svarat på enkäten in i gruppen med öppet 0-5 timmar/vecka, då det kan antas att de som inte svarat tillhör en grupp med mycket låg verksamhetsgrad.

Vidare visar svaren att 28 % av skolorna i Örebro län har öppet minst 6 timmar/vecka. Det här är alltså att jämföra med hela landet, där 36 % av skolorna har mer än 6 timmar öppet/vecka

Det är väldigt få av skolbiblioteken i länet som är integrerade; knappt 1 % i dagens läge. De skolbibliotek som är bemannade och har öppet mer än 6 timmar i veckan är framförallt på grundskolans senare år och gymnasiebiblioteken.

Grundskolan - en översikt

	Inget bibliotek	1-5 h/vecka	6 <h/vecka	Integrerat m folkbibl
Nationellt statistik totalt	31%	33 %	21 %	15%
Nationellt statistik Kommuner över 200 000 inv			41%	3%
Nationellt statistik Kommuner under 10 000 inv			15%	27%
Örebro län totalt	72%		28%	1%

Gymnasiet Örebro län

Gymnasierna har jämförelsevis god tillgång till bibliotek som håller öppet under hela skoldagen, och som har biblioteksutbildad personal. 8 gymnasiebibliotek svarade 2007, och alla dessa har öppet med bemanning ca 8 timmar/dag.. Det här är siffror som bekräftar resultatet från skolverket 2002; ”Jämfört med grundskolan har en stor andel av gymnasieskolorna ... 90% ett bemannat skolbibliotek”

Friskolor Örebro län

Det finns 15 grundskolor som är fristående. Tre av dessa är 7–9 skolor och de är rätt väl utrustade med medier. Två av de tre har pedagogisk personal som biblioteksansvariga och med öppethållande ett par timmar om dagen.

Friskolor för de mindre barnen håller samma linje som de kommunala skolorna, med knapp tid avsatt för personal, dåliga utrymmen och inte heller öppettider utöver vad de kommunala skolorna erbjuder.

På de fristående gymnasieskolorna är det markant mycket sämre ställt för eleverna än för de på de kommunala gymnasierna. En friskola av dem som svarat har bibliotek med verksamhet och personal. På de övriga saknas båda delarna, och de ansvarige säger att folkbibliotekets service räcker för bibliotekskunskapen.

Närhet till folkbiblioteket

När det gäller att befinna sig nära ett folkbibliotek ligger de flesta skolorna på närmre håll än 2 km från folkbiblioteket. 33 stycken av 47 har högst två km till ett folkbibliotek. Bara 6 skolor har längre än 6 km.

Grundskolebiblioteken: boksamlingar utan personal

Grundskolans lägre stadier är sämst tillgodosedda. De yngsta eleverna har lärare som har några få avsatta timmar för att hålla öppet och skaffa böcker till bokrummen. De allra flesta skolorna har inte öppet alls eller har öppet färre än 6 timmar i veckan. Det finns inte avsatta medel för bokinköp på de skolorna. På grundskolans år 7-9 finns ofta personal som håller biblioteket öppet, och dessa har tillfälle att stärka sin kompetens på lokala utbildningsdagar. Det är ytterst sällan som bibliotekspersonal på grundskolan har biblioteksutbildning på högskolenivå.

Gymnasiebiblioteken – hur långt räcker man till?

Alla gymnasieskolorna i länet utom en har personal som har bibliotekarieutbildning. På många skolor finns biblioteksassistenter vilket innebär att bibliotekarierna i högre utsträckning kan ägna sig åt handledning och informationspedagogiskt arbete. Trots detta är gymnasiebiblioteken ofta underbemannade för det är ett tufft jobb att räkna till som handledare åt tusentals elever och samtidigt hålla hög kvalitet på arbetet.

Media

Hur stor del av skolans budget de ansvariga väljer att lägga på skolbiblioteken beror på hur de ser på kunskap och lärande. Vad är läromedel i skolan? Är det alla typer av medier eller satsar skolan på färdiga läromedelspaket? Medier som väcker frågor eller medier som ger svar?

Om biblioteket ska ha en rimlig chans att arbeta efter läroplanens intentioner ska det finns ett aktuellt grundbestånd på 3000 volymer, plus 10 volymer per

elev. Det här är siffror som hämtats från rekommendationer från Skolbibliotekarieföreningen inom Sveriges lärarförbund.

Årsanslaget räknade man 2003 till minst 5000 som en grund, och till det bör man lägga på minst en bok per elev.

År 2003 beräknade Bibliotekstjänst snittpriset för en barn- och ungdomsbok till 175 kr.

Detta innebär att ett högstadium med ca 300 elever ska ha ett aktuellt grundbestånd på 6 000 volymer och ett årligt medieanslag på 57 500 kronor. Summan beräknas på snittpriset för böcker, men innefattar anslaget för inköp och prenumerationer av alla medier till eleverna. Snittpriser är svåra att beräkna i dagens oreglerade bokmarknad, och i mediabegreppet ingår så mycket mer: hur beräknas databaskostnader, film, musik och spel? Vilken roll har Internet i mediesammanhang?

Anslagen för medieinköp har stor variation. Svaren från enkäten 2004 visar allt ifrån noll kronor till 210 000 kronor. Här kan konstateras att de högre anslagen ligger på gymnasiebiblioteken. Det är ganska naturligt då de gymnasieskolor som svarat har ett skolbibliotek med utbildad personal och som dessutom är öppet och bemannat hela skoldagen. Undersökningen visar tecken på att anslagen ökar i takt med barnens ålder. På en skola där antal elever var jämt fördelade hade skolår F-6 hade 9 000 kr medan skolår 7-9 hade 13 000 kr avsatta till media till skolbiblioteket. Många skolor redovisar inte skolbiblioteksanslagen särskilt. Det är ofta hopslaget med läromedel eller annat som man skaffar för undervisningen.

Svaren från enkäten från 2007 visar att biblioteken på F-6 skolor köper in media för cirka 65 kr/elev. 7-9 skolorna använder ca 70 kr/elev och gymnasieskolorna använder ca 170 kr/elev till medier (böcker, tidningar/tidskriften, av-media, databaser).

Datortillgång

Drygt hälften av skolorna uppger att eleverna har tillgång till datorer på biblioteket. Antalet datorer varierar och tillgången per elev är störst på gymnasiet. Dessa används ungefär på samma sätt överallt; skriva texter, söka information, chatta.

Funktionshinder

Medier för funktionshindrade finns att tillgå på drygt en tredjedel av skolbiblioteken i form av talböcker. Dessa lånas genom folkbiblioteket i depositioner. På skolbiblioteken finns även LL-böcker samt storstilböcker och i övrigt nämns kassetböcker, CD-skivor och videofilmer.

På vilket sätt tillgodoser de övriga biblioteken dessa behov? Kan det vara så att specialpedagogen/läraren/eleven själv ordnar fram material från annat håll. Utvecklingen går fort när det gäller tekniken. Datorer, ipod-spelare och mp3-spelare gör att allt fler lyssnar på texter och hittar alternativa sätt att ta hem material. På det här området förändras utbudet och användningen snabbt och

det gäller för skolbiblioteken att ha kunskap och resurser att följa med i utvecklingen.

En F-6 skola i norra länsdelen, Björkhagaskolan i Lindesberg som har valt att satsa på biblioteket kan utgöra ett gott exempel på hur man har anpassat urvalet efter behov. Där arbetar två lärare 75 % av sina tjänster i biblioteket som är väl integrerat med skolans övriga pedagogik. Många av eleverna har svenska som andra språk och därför har bibliotekets inköp av böcker varit på elevernas hemspråk ex. kurdiska, farsi och arabiska.

Andra språk

När det gäller att skaffa litteratur på andra språk än svenska är det gymnasierna som satsar, och då är det framförallt på skolspråken; engelska tyska franska spanska och italienska.

En gymnasieskola talar om att de köper tonårstidskrifter på alla skolspråk.

Slutsatsen är att det är få resurser som läggs på medier till läsutveckling och till ett undersökande arbetssätt på skolbiblioteken i Örebro län och att länet ligger under riksgenomsnittet. Inköpen görs traditionellt på böcker och tidskrifter, men skolbibliotek på gymnasienivå lägger även en hel del av sitt anslag på databaser. Skolbiblioteket köper inte in litteratur på invandrarspråken i någon utsträckning, utan lånar från annat håll genom kommunens huvudbibliotek. Elever som behöver extra stöd får detta sällan genom biblioteket

Biblioteket i den pedagogiska verksamheten

I svaren från enkäten som gått till bibliotekspersonalen anser 71 % att skolbibliotekets arbete är integrerat i skolans pedagogiska verksamhet. Samtidigt är det 28 %, det vill säga 13 stycken, som anser att det inte är integrerat, och det är värt att notera. I kommentarerna till frågan har man skrivit att integrationen består av att böckerna används i undervisningen, av att man arbetar med läsfrämjande åtgärder, av gemensamma läsprojekt med lärarna och av olika upplägg med informationssökning och projektarbete.

Nära 75 % av rektorerna anser att bibliotekets arbete är integrerat i skolans pedagogiska verksamhet. Som svar finner vi i huvudsak informationssökning, användarundervisning, temaarbete, läsfrämjande projekt. Samtidigt anger 91 % att en av de viktigaste faktorerna för utveckling av skolbiblioteksverksamheten är just förbättring av skolbibliotekets integration i skolans arbete.

Nedanstående citat är ytterligare ett av de svar som angavs som mål för utveckling av skolbiblioteket.

”Skolans pedagogiska utveckling förutsätter ett väl fungerande skolbibliotek/mediatek där vi kan handleda elevernas sökande efter olika slags information och bidra till deras aktiva lärande.” (rektor)

Idag får många av gymnasieeleverna någon form av användarundervisning, oftast kopplat till aktuellt arbete. En gymnasiebibliotekarie säger ”jag gör litteraturtips till projekt, lärare kommer med inköpsförslag, jag går på ämneskonferenser”. som svar på frågan hur integrerat skolbiblioteket är i skolans pedagogiska verksamhet.

Nära hälften, 47 %, av rektorerna svarar att skolbiblioteksverksamheten nämns i skolans lokala arbetsplan. Inte heller i detta fall har så många rektorer svarat, så att reellt är det troligtvis andra siffror som gäller. Man kan fundera över om det är de engagerade rektorerna vi har nått, och ger det isåfall en mer positiv bild? Samtidigt måste man se det som positivt att så många anger att de tagit med verksamheten i planarbetet.

De flesta skolbibliotek används även för undervisning, gruppsamtal, läxläsning, arbetsplatsträffar, sagostunder, temaarbete, projektarbete, konferenser, musikundervisning mm. Lokalytan är 50 m² eller större på knappt hälften av skolorna, alltså ungefär två av tre. Det innebär att bibliotekets yta är disponerat på ett sådant sätt att dessa aktiviteter är möjliga, eftersom ännu fler, 70,2 % uppger att annan aktivitet bedrivs i biblioteket. Tolkningen av ovanstående blir att biblioteket används mycket och för många skilda ändamål. Biblioteket har således betydelse. Eller är det bibliotekets golvyta som lockar i brist på andra lokaler?

Sammanfattningsvis kan sägas att rektorer och bibliotekspersonal är inte helt överens om hur långt bibliotekets verksamhet är integrerad i skolans pedagogiska arbete. De har också olika syn på hur integrationen mellan skolan och kommunbiblioteket fungerar. Det krävs samtal för att komma fram till en samsyn och ett samarbete mellan olika verksamheter. Bibliotekets funktion måste vara tydligt uttryckt i skolans mål för att biblioteksrummet ska användas till biblioteksverksamhet och inte till annat när utrymmet tryter på skolan. Det här är en stor utvecklingsfråga!

Kommentarer från enkäten

Kommentarer till frågorna i enkäterna till skolläda-re och bibliotekspersonal, grupperade efter verksamhetsinriktning

Kommentarer till frågorna i enkäterna till skolläda-re och bibliotekspersonal

Här redovisar kommentarerna som har med informationssökning att göra och om hur samverkan mellan skolbibliotekarien och lärarna fungerar

- o Man deltar i skolans planering:
  - vid temaarbeten,
  - informationssökning
  - temaväskor med böcker till arbetsområden
  - användarundersvisning för yngre elever.
- o Planering med lärarna inför större projekt.
- o Samverkan mellan lärare och bibliotekspersonal.
- o Samverkan med folkbiblioteket
- o Samverkan med förskolan.
- o Undersöka behoven på skolan både bland elever och pedagogisk personal.
- o Bibliotekarien deltar i ämneskonferenser,

Lässtimulerande verksamhet:

Det finns flera goda exempel på verksamheter för lässtimulans, 35 skolor beskriver någon form av läsfrämjande aktiviteter tillsammans med biblioteket. Exempel på den typen av aktiviteter är följande:

- o Författarbesök,
- o Bokcirklar,
- o Bokprat,
- o Lässtimulans,
- o Biblioteksråd,
- o Läsa-skriva verksamhet på biblioteket,
- o Författarskola för eleverna
- o Läsfrämjande åtgärder temaböcker,
- o Bokjuryn och andra gemensamma läsprojekt,
- o Temadag på världsbokdagen

Kulturmöte/mötesplats

Få exempel kan tolkas som redovisning av hur biblioteket används som mötesplats. Öppethållande på raster kan ge möjlighet till möten. Ingen har skrivit något om utställningar eller författarbesök på biblioteken, vilket är anmärkningsvärt. Det som kommentarerna berättar är föräldrasamverkan med eventuella bokcirklar och medverkan vid föräldramöten. En förklaring kan förstås vara att utredningen inte ställt någon direkt fråga om bibliotekets roll som mötesplats.

III. Hur går vi vidare?

Utvecklingsidéer - Visioner

Såväl ekonomiska som organisatoriska faktorer spelar roll för att skapa förutsättningar för skolbiblioteksutveckling. I Louise Limbergs bok *Skolbiblioteksmodeller* (1997) beskrivs den utvärdering som gjorts av ett projektarbete som varade mellan 1993-1995 i Örebro län. Syftet med arbetet var att skapa modellbibliotek för ett problemorienterat och undersökande arbetssätt.

Sammanfattningsvis skriver Limberg: ”Skillnader i skollärans syn på bibliotek, undervisning och samhällsansvar samspelar med skillnader i resursinsatser.” Vidare i samma text står att läsa; ”Framgångsrik skolbiblioteksutveckling är resultatet av ett utpräglat lagarbete mellan lärare, bibliotekarie, skollära och projektledare.” (s. 12)

Med andra ord blir en helhetssyn på elevens lärande det vinnande konceptet oavsett ekonomi. Skolbiblioteket utgör därmed en kärnverksamhet i skolan.

Ansvar för utvecklingsarbetet ligger hos alla inblandade i verksamheten, bibliotekarie, pedagog, ledare. Det problemorienterade arbetssättet innebär att katederundervisningen försvinner och att bibliotekariens traditionella bibliotekskunskap ersätts med handledning i hur man använder bibliotekets resurser. Det ökade flödet av information kräver ett nytt förhållningssätt för både lärare och bibliotekarie. Att överblicka alla källor blir en omöjlighet, och samtidigt blir möjligheten att hitta vägar och metoder att finna relevanta källor den nya utmaningen. Elevens behov av avgränsning av studieuppgiften och källkritisk värdering försätter pedagoger i en förändrad roll. Samspel mellan lärare och bibliotekarie kan här få största möjliga utdelning.

Biblioteksplaner

Biblioteksplaner ska upprättas i kommunerna enligt Bibliotekslagen, och i dem ska även skolbiblioteken tas med. Skolorna bör också ta med biblioteksverksamheten i sina planer. Varje skola/kommun måste arbeta fram sin biblioteksplan utifrån sin situation. Viktigt är dock att det blir en genomtänkt plan som förankras bland alla berörda. Då kan skolbiblioteket bli en plats för lärande och utveckling.

För skolans räkning behöver man tänka långsiktigt och arbeta fram en tydlig idé om vad skolbiblioteket ska ha för roll. Arbetet med att upprätta planen bör ske i en grupp representerad av alla berörda – elever, skollära, lärare, och bibliotekarie. Det primära måste vara att arbeta utifrån tanken om den stora vinst som finns i gemensamma krafter.

I landet finns goda exempel på hur denna långsiktiga plan skulle kunna se ut. Det är emellertid viktigt att inte kopiera i tron att då blir det bra. Varje skola/kommun måste arbeta fram sin biblioteksplan utifrån sina lokala förutsättningar.

Skolverket stod bakom projektet *Helvetesgapet – ett brobygge i 00-talet*, med fokus på skolbibliotek och kreativa språkmiljöer, som genomfördes på 8 skolor i Västra Götaland 2000-2002. Där anordnades kurser för skolbibliotekspersonal för att vidga perspektivet. Rektorererna stödde aktivt projektet, vilket sågs som en förutsättning för ett lyckat resultat. Pedagogiska samtal har varit en av grundtankarna för utveckling. Det är genom att satsa medvetet som en stabil skolbiblioteksverksamhet kan upprättas, en verksamhet som får chansen att verka pedagogiskt och medverka till att skolans mål uppnås.

Att utvärdera biblioteksplanen

En modell för en metod för att utvärdera skolbiblioteket har testats i samarbete mellan länsbiblioteket och skolbibliotekarien i på Centralskolan i Laxå. Centralskolans år 7-9 i Laxå har en utvecklad skolbiblioteksverksamhet som är förankrad i både skolledning och nämnd. Skolbibliotekarien Gunilla Ericsson är anställd på kommunbiblioteket och skolan köper den tid som hon är på skolan. Under 2006 har länsbibliotekets skolbibliotekskonsulent tillsammans med skolbibliotekarien arbetat fram frågeställningar och genomfört fokusgruppsamtal med lärare och elever på skolan för att se i vilken mån verksamheten lever upp till skolbiblioteksplanens intentioner. Den kan vara en användbar metod för att ta fram olika mått hur verksamheten fungerar.

Samverkan

Samverkansfrågor är i fokus och från och med 1 januari, 2005 kom en ändring i Bibliotekslagen som behandlar samverkan. Följande tillägg har gjorts i § 7: Bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet skall samverka.

Vilken konsekvens får detta för skolbiblioteken? Vilka samverkanspartners kommer man att söka? Hur ser man på möjligheten att stärka den röda tråden från förskola till vuxenutbildningen?

Man kan dels samverka mellan olika organisationer för att dra nytta av varandras erfarenheter och arbetssätt, eller man kan gå samman och skapa en ny gemensam verksamhet. Man kan också behöva samverka inom en organisation och här finns det en uppgift för skolan att utveckla samverkan mellan de olika yrkesgrupperna lärare och bibliotekarier.

Olika samverkansformer kan även vara ett sätt att lösa en resursfråga, exempelvis när befolkningsunderlaget för en filial sviktar och folkbiblioteket flyttar in i skolan för att bilda ett integrerat bibliotek.

Under de här åren som undersökningen pågått har faktiskt antalet integrerade bibliotek minskat från 20 enheter till 9 i länet. Alltså har man inte försökt lösa resursproblem här genom sammanslagning utan snarare tvärtom, genom att renodla huvudmannaskapet. Vad som har hänt inom Örebro kommun är att kulturförvaltningen dragit sig ur samverkan, och menar att skolan själv måste ta huvudansvar för skolbiblioteken.

Uppdrag Skolbibliotek – tankar

Den 6 maj 2006 höll Regionförbundet ett seminarium, Uppdrag skolbibliotek, som en del av skolbiblioteksprojektet. Seminariet vände sig till skolledare, skolchefer, kommunpolitiker, bibliotekarie och pedagoger. Till seminariet kom ett hundratal deltagare för att lyssna till och diskutera en presentation av vad man åstadkommit med det modellskoleprojekt som man utvecklat i Växjö kommun på Skolbiblioteksforum.

Som en del av utvärderingen från den här dagen blev deltagarna ombudda att nämna någon idé som de ville genomföra på sin skola, sitt bibliotek, med tanke på dagens innehåll. Här följer en kort redovisning av de förslag som kom in. Här finns frön till en utveckling. Viljan finns på många håll!

Utveckla organisationen, samarbete/samverkan

- o Omfördela resurser
- o Få våra rektorer att se bibliotekets funktion för hela skolan
- o Få igång ett projekt tillsammans med kommunbiblioteket, utbildning av biblioteksassistenter.
- o Att integrera biblioteket mycket mer i undervisningen.
- o Bättre samarbete med lärare på olika nivåer i exempelvis forskning/tema, bildanalys, ökat samarbete med folkbiblioteket, t ex vid temaarbete; Samarbete med övriga skolbibliotekarie/lärary bibliotekarie i kommunen.
- o En enkät bland elever.
- o Påminna, stimulera, ge idéer om hur vi kan utnyttja/använda biblioteket i vår undervisning.

Metodik – Bokcirklar, författarbesök, lässtimulans, bokråd

- o Utbilda både lärare och elever i bibliotekskunskap
- o Bokcirklar för barn och lärare omkring barn-ungdomslitteratur
Bokläsning, bokprat. Mer samverkan med föräldrar och även personal, bokcirklar för personalen
- o Författarbesök på skolan.
- o Recensioner. Berätta om boken. Ha elevens val i biblioteket, inriktning läsa – skriva.
- o Stimulera till läsning tidigt i skolsystemet.
- o Biblioteksråd – elever lärare skolbibliotekarie
- o Tema/författarskola för barn.
- o Presentera bibl./böcker för föräldrarna. Delta vid föräldramöten. Mer samverkan med föräldrar

Intervjuer med några utvalda personer

Samtalen med de olika intervjupersonerna är här sammanfattade under de olika rubrikerna från frågorna. Frågorna har rört sig om både övergripande och mer

organisatoriska problem och synpunkter och det ger en bild av hur man ser på skolbiblioteksverksamheten.

Personernas identiteter är maskerade och de har fått fingerade namn så att det blir mer läsbart i text. Adam är gymnasiebibliotekarie, Bertil skolchef, Cecilia är grundskolebibliotekarie med biblioteksutbildning och David är på ett grundskolebibliotek, och har annan utbildning.

Målarbetet

Hur hänger skolans målarbete ihop med skolbibliotekariens roll? Stödjer skolbibliotekets verksamhet skolans målarbete och hur är verksamheten integrerad i skolarbetet.

Cecilia tycker det är självklart att man på skolbiblioteket är insatt i målen: ”Ja det tycker jag eftersom ett skolbibliotek ändå ska vara integrerat med skolan, man ska ju sträva mot samma mål. Det är eleverna man har som användare och då ska skolbibliotekarien ska vara insatt i skolans målarbete”

”Det kan vara att skolbiblioteket kan hjälpa till men det är ju ett ömsesidigt arbete också där att man gemensamt kommer fram till vad som ska göras” säger Cecilia

Adam saknar en skriven biblioteksplan, då han menar att den skulle visa hur man tar med biblioteksverksamheten i målarbetet.

Bibliotekslagen

Ingen av dem som svarat tror att bibliotekslagen har haft betydelse för bibliotekets verksamhet eller utformning. Bertil säger ”Nej, det beror inte på lagtext utan på att de är självklara i en lärande verksamhet” och menar att lagtexten är för snäv. Den pekar bakåt. Adam menar att det är rektors ansvar att ha koll på lagtextens betydelse.

”Är det ett rum med böcker och en person som stämplar in o ut böcker, eller pågår det en lärprocess?” Lagtexten i Bibliotekslagen är floskler, menar Bertil, ”vår verksamhet har en djupare innebörd i lärprocessen. Läroplanen har den viktiga informationen”

Kompetenser

De kommunikativa kompetenserna ser alla som viktiga, man ska kunna samarbeta, vara handledare, vara flexibel, ha koll på omvärlden och vad som händer i skolan. Datakompetens är viktig tycker den av skolbibliotekarierna som har utbildning på det området, och ser fördelarna med sina kunskaper. Vidare säger David; ”Flexibel måste man vara; hela tiden beredd på att det inte blir som man planerat. Man behöver vara öppen för media, öppen för nyheter, kunna omvärldsbevaka.”

Bertil tycker att man förbisett det pedagogiska på biblioteken, att bibliotekarierna behöver mer kompetens i pedagogik. Man behöver förstås även kunna det bibliotekstekniska med att sortera och katalogisera och kunna söka etc. säger han.

Samverkan

Svaren om samverkan handlar mycket om den närmsta omvärlden, och om samverkan med folkbiblioteket. Det handlar om att stötta varandra. Man ser skolbibliotekariens situation som ensamarbetare i stor utsträckning. Man behöver kontakt med andra för att kunna utveckla sin verksamhet. Bertil tycker att man bör sträva efter en större integration och talar för ett Folkbildningshus, som skulle rymma ett bibliotek både för allmänheten och även för alla utbildningar.

Information, läsning och lärande

När det gäller förhållandet mellan att arbeta med läsutveckling och informationssökning så menar skolbibliotekarierna jag pratat med att de prioriterar informationssökningen.

Det kan ha att göra med att jag endast intervjuat personer som arbetar från årskurs 7 och uppåt i ålder. De ser samtidigt kopplingen mellan läskunnighet och förståelse, men menar att lästräningen tillhör skolarbetet och lärarnas kompetens. Tiden räcker inte till.

Att se skolbiblioteket som en plats för lärande är inte svårt för någon, här är man överens om att platsen har betydelse för den verksamhet som ska bedrivas, men att rummet och böckerna inte räcker. Sådär säger Bertil: ”I en lärmiljö måste det finnas platser där man i lugn och ro kan ta till sig saker! Biblioteket kan vara det stället. Han säger också ”det beror inte på lagtext utan på att de (skolbiblioteken) är självklara i en lärande verksamhet” Här ska ske en lärprocess. Det ska erbjuda arbetsro och tillfälle till handledning och samtal, dialog och man ska kunna söka information via Internet och databaser.

Nya medier

Nya medier har man överlag inte någon stor erfarenhet av och på skolbiblioteken har man ett traditionellt bestånd av böcker och tidskrifter. Det verkar bero på att man inte har tid och resurser till att utöka till nya medier. Bertil tycker att man är för enkelriktad mot böcker och litteratur, han skulle vilja se mer av filmer, musik, ljud, upplevelser.

Skillnad

Skillnaden mellan att arbeta som lärare och bibliotekarie på en skola beskriver de biblioteksanställda med att de inte har samma ansvar som lärarna i och med betygssättningen. Cecilia anser också att det är en fördel för relationen till eleverna. Att betygssättningen skulle göra någon skillnad tror inte Bertil. Han menar att skillnaden ligger i olika kompetenser, och att bibliotekarierna fungerar som stöd och hjälp åt lärarna.

”Lärarna bör ju också ha den kunskapen men bibliotekarien hinner fördjupa sig. Läraren är aktiv i hela lärprocessen.”

Demokrati på biblioteket

Elevdemokrati består av att ha tillgång till information för att vara delaktig och för att kunna påverka. Att ha tillgång är också att få handledning i att tolka och förstå det stora informationsutbud som når oss. Någon påpekar att utbudet också kräver ansvar av brukarna att utnyttja och ta del. Det kräver en aktivitet. Till en del handlar demokrati om att ta del i planeringen av biblioteket, med utformning och innehåll. Där har man olika förhållningssätt. Några låter eleverna ge inköpsförslag

Utvärdering och kvalitet var frågeställningar som föll bort i två av intervjuerna, men jag tycker att bibliotekarie Cecilias åsikt är relevant och väldigt enkel: ”Sätt att utvärdera är att man pratar med användarna, lärare och elever, dels genom enkäter, dels genom samtal.” Det behöver inte vara svårare än så!

Visionen

Det alla framhåller i sina visioner är en bättre och fördjupad verksamhet i linje med det de redan har; man vill ha längre öppettider, bemanning av fler än en person, lugn och arbetsro. Man frågar efter en aktiv arbetsmiljö. Bertil ser ett gemensamt integrerat kommunbibliotek som sin vision, där utbildningarna har samlat sina resurser och där det finns en mötesplats med många fler media än böcker.

Sammanfattning

Ett undersökande arbetssätt tillhör skolans kärnverksamhet och i det ingår en verksamhet som man kan kalla skolbibliotek eller mediatek. Med stöd från skollag, bibliotekslag och skolans läroplaner kan man intyga att skolbiblioteket har en given plats i skolan. Skolbibliotekets verksamhet har flera ben, och betyder olika för de allra minstas behov av språk och kommunikation upp till gymnasieelevers informationsbehov. Inom skolbiblioteket finns utrymme för ett skapande tänkande när man orienterar sig i ett material och tar ställning.

I Örebro län finns det några exempel på hur en biblioteksverksamhet i skolan byggts upp med en genomtänkt målsättning. Laxå kommun är ett av dessa, där man anställt utbildad bibliotekspersonal på grundskolan, och har utarbetat en tydlig målsättning och biblioteksplan.

Askersund har utbildad bibliotekarie på sitt högstadium. Ett par av skolområdena i Örebro kommun har även de satsat på utbildad personal. En sammanställning av hur skolbiblioteken fördelas i kommunen återkommer i slutet av rapporten, under rubriken Kommunsammanställning.

Samtidigt visar undersökningen att det finns avgrunder där många elevers behov av läsning och information åsidosätts i en obefintlig eller haltande verksamhet. Om man ställer det mot Bibliotekslagens 9e paragraf; ”Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.” ser man att man inte uppfyllt lagens intentioner! Mycket handlar om bristande kunskap och insikt i vad ett fungerande skolbibliotek med kompetent personal kan innebära för skolans mål.

72 % av skolorna i Örebro län ser ut att sakna bibliotek eller har öppet högst 5 timmar/vecka. Jämförelsetal för landet är 64 %. Resultatet från Örebro län följer annars det nationella i stort, och kommer fram till att det är de minsta barnen som får minst. Gymnasiebiblioteken har mest resurser och är också till 90 % bemannade med biblioteksutbildad personal.

Materialet antyder att man satsar väldigt lite av biblioteksresurserna på elever med funktionshinder. Om man vill sätta sig in i det området kan man vända sig till IFLA:s Riktlinjer för biblioteksservice till dyslektiker av Gyda Skat Nielsen och Birgitta Irvall, utgivna av Svensk Biblioteksforening. Boken innehåller många viktiga synpunkter på bemötande, medier, information och marknadsföring, som är av betydelse inte bara för dyslektiker utan också för alla barn, ungdomar och vuxna oavsett funktionshinder

Mycket händer inom områdena information och digital kompetens, och nya sätt att kommunicera och ta del av samhällets utbud kommer att ställa stora krav på både skolor och bibliotek. I intervjuerna framkom synpunkter från en skolchef att företelesen skolbibliotek kändes föråldrad och lite dammig. Här har verksamheten en uppgift att visa att det som händer inom skolbiblioteksområdet istället kan vara en spjutspets mot framtidens pedagogiska interaktionssamhälle.

Exempel på en bra strategi för ett utvecklingsarbete hittar man in rapporten *Hissa segel, projektet som blev en process: Om barnbibliotekariers nätverks- och utvecklingsarbete*. Det är ett kulturrådsprojekt som bedrivits av barnbibliotekarier i några utvalda län under 2003-2006. Generella diskussioner har förs här, om hur man driver en process som leder till ökad kompetens, samtidigt med redovisningar av lokala biblioteksprojekt inom olika ämnesområden.

På skolorna behöver man få ta del av den forskning och utveckling som verksamhetsområdet bedriver. Länsbiblioteket kan ha roll som utvecklare av verksamheten. Att vara skolbibliotekarie är oftast ett mycket ensamt arbete och man behöver kollegialt stöd för att få nya impulser och kunskaper om metoder och utveckling. Skolbibliotekarien behöver ofta också lära sig mer om skolans innehåll och metoder. Nätverken som finns på både grundskolenivå och gymnasienivå kan utvecklas och förstärkas. Kompetensutvecklingen på skolbiblioteken behöver riktas både mot pedagogik och kultur- och informationsområdet.

Utredningen vill föreslå att man med regionalt stöd och med samverkan både inom och utanför länsgränserna arbetar för att få till stånd en vidareutbildning på högskolenivå för skolbibliotekarier som vill utveckla sin kompetens.

Sammanfattningsvis; studien visar som vi sagt tidigare att Örebro läns skolbibliotek ligger något efter den nationella standarden på området. Det finns en potential till utveckling, och intresse för att skapa bättre förutsättningar för skolbibliotek i Örebro län. Utredningen vill föreslå att varje kommun i samverkan utarbetar en biblioteksläroplan.

Ansvar måste ligga på en huvudman, mycket av oklarheten i skolbibliotekets organisation bygger på att ansvaret bollas mellan skolan och kulturen.

Med detta har utredningen pekat på vad som behövs göras och lämnar till politiken att peka ut riktningen och ange nivån för regionala och lokala insatser.

Tydliga mål

Ett av de absolut viktigaste kriterierna för att skolbiblioteksverksamheten utvecklas till en verksamhet som stärker läsinlärningen och elevens förmåga att lära sig är att skolledningen har kunskap och visioner om hur det ska genomföras. Det andra kriteriet är att det finns tydlighet i huvudmannaskapet. Att det är fastslaget vem som har det yttersta ansvaret.

Förutsättningen för utveckling är en tydlig ledningsstruktur och till detta tydliga verksamhetsmål.

Måldokumentet skall alltid vara uppdaterade och väl förankrade i organisationen. Detta kommer att medföra problem så länge vi på olika håll har personal med alltför vitt skilda uppfattningar om sin yrkesroll. Det förändrade synsättet kring det livslånga lärandet kräver tålamod och ett aktivt processtänkande. Mål att det ska finna rätt kompetenser på alla grundskolans bibliotek och att man samverkar.

Referenser och tips för vidare läsning

Ahlroth, Susanne & Borg-Sunabacka, Monica (2006) *Bittis – biblioteket i skolan : Projektet Bittis 2004-2005*, Jakobstad. Finlands svenska biblioteksforening.

Alexandersson, Mikael & Limberg, Louise (2004). *Textflytt och sökslump: Informationssökning via skolbibliotek*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.

Andersson, Ida (2006) *"Biblioteksläraren" : en studie i hur samarbetet mellan lärare och skolbibliotekarie påverkar elevernas informationssökning*. Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid institutionen för ABM, Uppsala universitet

Aronsson, Annette (2004). *Vad vill vi med vårt skolbibliotek?: En undersökning till attityder till skolbiblioteket bland skolledare och lärare*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap, 2004:116).

Bemanna skolbiblioteken. Ett verktyg för skolutveckling (2004). Stockholm: Nationella skolbiblioteksgruppen.

Bibliotekslag: SFS 1996:1596 (1996). Stockholm: Fritzes.

Bofeldt, Jenny(2006) *Skolbibliotek i Karlskoga*.- Biblioteket Karlskoga kommun

Brunnegård, Karin & Böhlmark, Carina (2004) *Skolbibliotekariers yrkesidentiteter : en diskursanalys* (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap, 2004:79)

Collén, Carin (2007) *Styrd av studentens efterfrågan : kartläggning av synen på skolbibliotek i Västernorrlands län : enkätundersökning*, Länsbibliotek Västernorrland
<http://www.ylb.se/pdf/skolbibliotek07kartlCC.pdf> [2007-09-10]

Ekström, Anette (2003) *Skolbibliotek för lärande : idéer och tips för dig som ska bygga upp eller utveckla verksamheten*, Lund : Bibliotekstjänst

Folkbiblioteken, skolbiblioteken och helvetesgapet - ett hopp! / [redaktör: Annelie Börjesson] Borås : Regionbibliotek Västra Götaland, 2004; serie: Framsteget 8

Forslund, John Erik (2003). *Om biblioteksverksamheterna: PM*. Stockholm: Fritzes offentliga publikationer. Kulturdepartementet, Regeringskansliet. (Ds: departementsserien, 2003:66)

Fredrikzon, Eva & Gren, Kristofer *Skolbiblioteksverksamhet - förslag till målsättning och arbetsplan för skolbibliotek*
<http://www.skolbibliotek.se/ost/skolbiblioteksmal.htm> [2007-07-06]

För ett skarpare skolbibliotek i Östergötland. Biblioteken i Östergötland publicerar 1:2003

Grundskoleförordning SFS 1994:1194 (1994).

Hammarberg, Thomas (2000). *Mänskliga rättigheter: Konventionen om barnets rättigheter*. Stockholm: UD.

Hernwall, Patrik (2003), *Barn@com : att växa upp i det nya mediasamhället*. – Stockholm : HLS

Holmquist, Inger & Jilcke, Kristina (1999). *Mål och riktlinjer eller den goda viljan – vad är det som styr skolbiblioteksverksamheten i tre kommuner*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap, 1999:3).

IFLA/Unesco: s riktlinjer för skolbibliotek (2004). Malmö: Pedagogiska centralen. Översättning: Adina Giselsson.
<http://www.ifla.org/VII/s11/pubs/sguide02-se.pdf> [2007-07-04].

Johannesson, Maria & Karlsson, Anne (2007) *Behöver skolan skolbibliotek? Skolbibliotekets roll i skolans demokratiuppdrag. En kritisk ideologianalys*. (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Högskolan i Borås/Institutionen Biblioteks- och informationsvetenskap (BHS), 2007:26

Karlsson, Petra & Roxling, Tuija (2007) *Gör skolbibliotekarien någon skillnad? En studie av skolbibliotekariens betydelse för unga elevers läs- och språkutveckling* Högskolan i Borås/Institutionen Biblioteks- och informationsvetenskap (BHS)
Magisteruppsats 2007:20

Kuhlthau, Carol C (2006) *Informationssökningsprocessen.-* översättning och bearbetning till svenska förhållanden av Annika Aringer och Marianne Auby.-
Lund: Bibliotekstjänst

Kultur i länet : kulturpolitiskt program för Örebro läns landsting; 1999

Limberg, Louise (1997). *Skolbiblioteksmodeller: Utvärdering av ett utvecklingsprojekt i Örebro län*. Borås: Valfrid. (Skrifter från Valfrid, 11).

Limberg, Louise (2002). *Skolbibliotekets pedagogiska roll: En kunskapsöversikt*.
Stockholm: Skolverket.

Limberg, Louise (2006) *Undervisning i informationssökning : slutrapport från projektet Informationssökning, didaktik och lärande (IDOL) / [Louise Limberg och Lena Folkesson]* Borås : Valfrid, 2006

Limberg, Louise (1992) *Vad är det för skillnad mellan folkbibliotek och skolbibliotek?*
Barn och Kultur (38) nr1, s 6-8

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna: Lpo 94 & Lpf 94 (1994) Stockholm: Utbildningsdepartementet.

Modellbibliotek i undervisningen : en pedagogisk resurs : handlingsplan för Skolbiblioteksforum 2006 – 2009

<http://www.skolweb.vaxjo.se/docs/Handlingsplan%202006-2009.pdf> [2007-07-04]

Nilsson, Monica (2003). *Informationsfärdighet i skolan: Skolbiblioteket som en pedagogisk resurs*. Lund: Bibliotekstjänst.

Nilsson, Monica (2007) *Informationsfärdighet i praktiken : Skolbibliotekarie och lärare i samverkan*. Lund: Bibliotekstjänst.

Nyckelkompetenser för livslångt lärande : en europeisk referensram (2006)

L 394/14 SV Europeiska unionens officiella tidning 30.12.2006

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sv/oj/2006/l_394/l_39420061230sv00100018.pdf)

[lex.europa.eu/LexUriServ/site/sv/oj/2006/l_394/l_39420061230sv00100018.pdf](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/sv/oj/2006/l_394/l_39420061230sv00100018.pdf) [2007-07-04]

På barns och ungdomars villkor : Svensk Biblioteksförnings rekommendationer för folkbibliotekens barn- och ungdomsverksamhet. – Stockholm : Svensk Biblioteksförning. www.biblioteksforeningen.org

Rapp, Roselill (2002). *Är skolbiblioteket viktigt?: En undersökning bland elever, lärare,*

skolbibliotekarie och skollärdning om deras attityder, behov och förbättringsförslag på en 7-9 skola i Bergslagen. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap, 2002:89).

Rapport av kartläggning av skolbiblioteken i Västerbottens län : ett samarbete mellan MediaCenter i Västerbottens Län och Länsbiblioteket i Västerbotten (2006)
<http://www.ac.komforb.se/pdf/Rapport%20Skolbibliotek.pdf> [2007-07-13]

Rydsjö, Kerstin & Elf, AnnaCarin (2007) *Studier av barn och ungdomsbibliotek : en kunskapsöversikt*. – Regionbibliotek Stockholm

Sjökvist, Anna-Karin (2004). *Rektorn och skolbiblioteket: Uppfattningar om skolbiblioteket*. Borås: Högskolan i Borås, Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap. (Magisteruppsats i biblioteks- och informationsvetenskap vid Bibliotekshögskolan/Biblioteks- och informationsvetenskap, 2004:17).

Skolbibliotek i fortsatt medvind : fler idéer och modeller : artiklar ur Barn & kultur 1994-2002 Lund : Bibliotekstjänst, 2002

Skolbiblioteken 2002 (2003). Stockholm: Kulturrådet. (Kulturen i siffror, 2003:3).

Skollag SFS 1985:1100 (1985).
<http://www.notisum.se/mp/sls/lag/19851100.htm> [2007-07-04]

Skolverkets lägesbedömning 2006, Rapport 288 2006, s.192
http://www.skolverket.se/content/1/c4/73/41/Lagesbedomning_2006.pdf [2007-07-04]

Stenström, Tua (2002), *Kultur som redskap för språkutveckling*. – Stockholm : Svenska Kommunförbundet.

Sveriges författarförbund (2006) *En policy för folk- och skolbibliotek*. Stockholm

Tham, Amelie (1998), *Jag vill ha inflytande över allt : en bok om vad elevinflytande är och vad det skulle kunna vara*. – Stockholm : Skolverket

Tid för lärande: rapport från Helvetesgapet, ett skolutvecklingsprojekt i Språkrum (2003)
Göteborg, Myndigheten för skolutveckling

Todd, Ross (2006) *Ross to the rescue : Rutgers' Ross Todd's quest to renew school libraries*.- Interview by Brian Kenney -- School Library Journal, 4/1/2006
<http://www.schoollibraryjournal.com/article/CA6320013.html> [2007-07-20]

Unescos folkbiblioteksmanifest och skolbiblioteksmanifest (2006). Stockholm: Svenska Unescorådet (Svenska Unescorådets skriftserie nr 1, 2006).

http://www.unescosweden.org/informationmaterial/pdf/skrift1_06_web.pdf
[2007-07-04]

Utveckling av skolbiblioteken i Kävlinge : Förslag till biblioteksutveckling för Kävlinge Kommun (2004) genomförd av biblioteksutvecklare Inger Eide-Jensen på uppdrag av Bibliotekstjänst AB i Lund.

Bilagor

1. Bibliotekslagen
2. Kommunsammanställning
3. Enkätfrågor till rektorer på grundskolor och gymnasier
4. Enkätfrågor till skolbibliotek

Startsida / Dokument / Lagar / Svensk författningssamli... / Svensk författningssamli...

Svensk författningssamling (SFS)

Observera: att det kan förekomma fel i författningstexterna. I de flesta fall finns bilagorna med. Bilagor som består av bilder, kartor, uppställningar i många spalter kan dock, med den teknik som nu används inte läggas in i databasen. Kontrollera därför alltid texten mot den tryckta versionen.

Bibliotekslag (1996:1596)

SFS nr: 1996:1596

Departement/myndighet: Kulturdepartementet

Utfärdad: 1996-12-20

Omtryck: 1998:1249

Ändrad: t.o.m. SFS 2004:1261

[Registeruppgifter \(regeringen\)](#)

---

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet.

2 § Till främjande av intresse för läsning och litteratur, information, upplysning och utbildning samt kulturell verksamhet i övrigt skall alla medborgare ha tillgång till ett folkbibliotek.

Folkbiblioteken skall verka för att databaserad information görs tillgänglig för alla medborgare.

Varje kommun skall ha folkbibliotek.

3 § På folkbiblioteken skall allmänheten avgiftsfritt få låna litteratur för viss tid.

Bestämmelsen hindrar inte att ersättning tas ut för kostnader för fotokopiering, porto och andra liknande tjänster. Inte heller hindrar den att en avgift tas ut i de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

4 § Ett länsbibliotek bör finnas i varje län.

Länsbiblioteket skall bistå folkbiblioteken i länet med kompletterande medieförsörjning och andra regionala biblioteksuppgifter.

För den kompletterande medieförsörjningen skall också finnas en eller flera lånecentraler.

5 § Inom grundskolan och gymnasieskolan skall det finnas lämpligt fördelade skolbibliotek för att stimulera skolelevernas intresse för läsning och litteratur samt för att tillgodose deras behov av material för utbildningen.

6 § Det skall finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla högskolor. Dessa bibliotek skall inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid högskolan svara för biblioteksservice inom högskolan och i samverkan med landets biblioteksväsen i övrigt ge biblioteksservice.

7 § Kommunerna ansvarar för folk- och skolbiblioteksverksamheten.

Landstingen ansvarar för länsbiblioteken och för biblioteken vid högskolor med landstingskommunalt huvudmannaskap.

Staten ansvarar för övriga högskolebibliotek och för lånecentralerna samt för sådan biblioteksverksamhet som enligt särskilda bestämmelser ankommer på staten.

7 a § Bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet skall samverka.

Kommuner och landsting skall anta planer för biblioteksverksamheterna. Lag (2004:1261).

8 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bl.a. genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov.

9 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

10 § Länsbibliotek, lånecentraler, högskolebibliotek, forskningsbibliotek och andra av staten finansierade bibliotek skall avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till folkbibliotekens förfogande samt i övrigt samverka med folk- och skolbiblioteken och bistå dem i deras strävan att erbjuda låntagarna en god biblioteksservice.

Bokrum, läsrum, mediatek, bibliotek

Bilaga 2

Kommunsammanställning – grundskolor

Siffrorna i högerkolumnen redovisar det ungefärliga antalet elever på skolorna.

Markering med fet stil visar 7 – 9 skolor.

Redovisningen om bemanning och öppettider kommer från enkäten som besvarades under våren 2007. De inramade skolorna svarade på enkäten.

Askersund

I kommunen finns en utbildad skolbibliotekarie med samordningsansvar som delar sin tid mellan Sjöängsskolan och Åsbro bibliotek, som är ett integrerat skol- och folkbibliotek. På de övriga skolorna finns lärare med särskilt ansvar för skolbiblioteken.

Hammars skola	100
Närlundaskolan	100
Olshammars skola	100
Rönneshytta skola	50
Sjöängsskolan	450
Skolbibliotekarie m. bibl. utbildn. bemannat 16h/vecka	
Snavlunda skola	50
Åmmebergs skola	50
Åsbro skola	100

Degerfors

Skolorna i Degerfors har lärare med timmar för att ta hand om skolbiblioteken på sin skola.

Det finns ingen samordning.

Bruksskolan	100
Parkskolan	300
Stora Vallaskolan	450
Biblioteksassistent, bemannat 4h/dag	
Strömtorpsskolan	325
Lärare med visst biblioteksansvar. Biblioteket öppet obemannat under skoldagen	
Svartå skola	60
Åtorps skola	60

Hallsberg

I kommunen finns det personal från folkbiblioteket som har ansvar för skolbiblioteket på Transtenskolan. Det är en biblioteksassistent och en bibliotekarie som delar på en halvtid. På de övriga skolorna har man lärare med skolbiblioteksansvar i olika stor omfattning.

Folkasboskolan lärarbibliotekarie, bemannat 1 h/dag drygt	413
Fredriksbergs skola	185
Hjortkvarns skola	70
Långängskolan	360
Sköllersta skola	158
Stocksätterskolan	250
Transtenskolan Bibliotekarie/biblioteksass. bemannat 3,5 h/dag	480
Östansjö skola	130

Hällefors

I kommunen har folkbiblioteket skolbiblioteksansvar, och tar emot eleverna till biblioteket. Det gäller både grundskolan och gymnasiet.

Klockarhagsskolan	420
Kronhagsskolan	110
Lindhskolan	123
Snäckeskolan	230

Karlskoga

Karlskoga har utformat sin verksamhet med att Barn- och utbildningsförvaltningen har huvudansvaret för skolbiblioteken på grundskolan. Folkbiblioteket har en stödjande funktion i en skolbibliotekscentral placerad på kommunbiblioteket. En bibliotekarie och en kanslist sköter skolbibliotekscentralen. De samordnar skolornas bokinköp och håller i informationsmöten och viss vidareutbildning. Det finns lärare med skolbiblioteksansvar på alla skolor. Jenny Bofeldt, barn- och skolbibliotekarie på Karlskoga bibliotek utförde en kartläggning 2005.

Aggeruds skola	400
Bråtenskolan	290
Granbergsdals skola	94
Häsängens skola Lärbibliotekarie, 1,5 h/dag	145
Karlbergs skola åk F-9	400
åk F-6 lärbibliotekarie + stöd från folkbiblioteket Bemannat 8 h/dag	400
Katrinédals skola	50
Rävåsens skola	30
Sandvikens skola	400
Skranta skola	410
Stråningstorps skola Ingen särskilt avsatt personal, men bemannat 3h/vecka	315
Österledskolan	385

Kumla

På Skogstorpsskolan finns en utbildad bibliotekarie.

Övriga skolor har lärare med skolbiblioteksansvar. Barnbibliotekarierna på Kumla bibliotek har en upparbetad samverkan med skolorna

Ekeby skola Lärare med särskilt ansvar, öppet obemannat hela skoldagen	100
Fylsta skola	80
Hagaskolan	130
Kumlaby skola F-	600
Malmens skola	50
Romarebäckens skola Lärare med särskilt ansvar, öppet obemannat hela skoldagen	65
Skogstorpsskolan	400
Stene skola	10
Tallängens skola Lärare med särskilt ansvar, öppet obemannat hela skoldagen	50
Vialundskolan	440

Laxå

Skolbibliotekarien på Centralskolan är utbildad bibliotekarie, och på de övriga skolorna finns bibliotekspersonal från folkbiblioteket, som har huvudansvaret på skolbiblioteken. Det finns även lärare med biblioteksansvar på skolorna. Skolan och kulturen ligger under samma nämnd. Man har en väl utarbetad och aktuell skolbiblioteksplan med en röd tråd från lågstadiet till högstadiet. Under 2006- 2007 utfördes en utvärdering av Centralskolans bibliotek i samverkan med länsbibliotekets skolbibliotekskonsulent.

Centralskolan	275
Bibliotekarie bemannat 3,5 h/dag	
Finnerödja skola	100
Hasselfors skola	40
Kanalskolan Biblioteksassistent bemannat 14 h varannan vecka (2 dagar)	150
Saltängsskolan	140

Lekeberg

Kommunbibliotekets barnbibliotekarie arbetar för skolan som läslustbibliotekarie, och är både ute på skolorna och tar emot klasser på kommunbiblioteket. Hon är anställd av kulturförvaltningen och skolan köper tjänsten. På skolorna finns det lärare med särskilt biblioteksansvar.

Hidinge skola Vretalund	100
Lekebergsskolan M- H	300
Mullhyttan skola	100
Tulpanen skola	50

Lindesberg

Stadsskogsskolan och Fröviskolan som har klasser upp till årskurs 9, har särskilt anställd personal för att hålla biblioteket. De är inte biblioteksutbildade. Björkhagaskolan och Kristinaskolan har lärarbibliotekarier som har särskilt avsatt tid för att hålla biblioteket öppet och köpa in media.

De andra skolorna har lärare med biblioteksansvar, utom en skola som inte har något skolbibliotek. Barnbibliotekarien på folkbiblioteket samverkar med skolorna och besöker byskolor i kommunen med bokbuss, på särskilda skolturer.

Björkhagaskolan Lärarbibliotekarie bemannat 3 h/dag	380
Brotorpsskolan	370
Ekbackens skola	220
Fröviskolan 7-9 Biblioteksassistent bemannat 7 h/dag	270 300
Fröviskolan 0-6 Biblioteksassistent bemannat 7 h/dag	
Hagabäckens skola Obemannat bibliotek utan personal. Öppet	160
Kristinaskolan	256
Ramshyttans skola	57
Rockhammars skola	50
Stadsskogsskolan Skolbibliotekarie övrig utbild. öppet hela skoldagen, med bemanning	530
Storåskolan	135
Vedevågs skola	150

Ljusnarsberg

Ljusnarsskolan och Kopparbergsskolan har skolbibliotek med lärarbibliotekarier.

Kopparbergsskolan	280
Ljusnarsskolan	200
Ställdalens skola Boksamling utan personal. Lärarna hjälper sin klass	80

Nora

På Karlsängsskolan finns det en anställd skolbibliotekarie som har datautbildning, och som har it-ansvar och biblioteksansvar. Folkbibliotekets barnbibliotekarie har en samordnande funktion för skolbiblioteken i kommunen och bistår med stöd och information.

På de övriga skolorna finns det lärare med biblioteksansvar.

Dalkarlsbergs skola	37
Gyttorpsskolan	60
Järnboås skola	80
Järntorgsskolan	400
Karlsängsskolan Biblioteksassistent bemannat 6,5 h/dag	500
Lärkesskolan	170
Ås skola	50

Örebro

Några få skolor inom Örebro kommun har utbildade skolbibliotekarier. Det finns en skolbibliotekscentral (SBC) placerad på Örebro stadsbibliotek, med en bibliotekarie och assistent. På SBC har man en depå med böcker till skolorna, främst skönlitteratur, och man håller informationsmöten och skickar ut ett nyhetsbrev till skolorna. SBC står också för viss vidareutbildning till lärarbibliotekarierna. Odenskolan har en utbildad skolbibliotekarie. De övriga 7 –9 skolorna har öppna bibliotek med övrig utbildad personal. På Garphyttans och Glanshammars bibliotek, som är integrerade med folkbiblioteket, finns det bibliotekspersonal som är anställd av kulturförvaltningen. Vivallaskolan har ett nybyggt bibliotek och en lärarbibliotekarie som håller öppet.

I Örebro kommun har man påbörjat en utredning av skolbiblioteksverksamheten med organiseringen av Växjö skolbiblioteksforum som förebild.

Adolfsbergsskolan F-6	400
7-9	500
Almbro skola	400
Almby skola	560
Askers skola 1-6	300
Björkhagaskolan	116
Brickebackens skola F-9	500
Bruket	50
Brunnsskolan	377
Eklundaskolan	260
Engelbrektsskolan	500
Ervalla skola	100
Garphyttans skola	400
Glanshammars skola	400
Gumaeliuskolan	500
Biblioteksassistent bemannat 6 h/dag	
Hampetorps skola 1-6	80
Hovtaskolan	410
Karlslunds skola	50
Kilsmo skola	35
Kryddgårdsskolan	50
Latorps skola	70
Lillåns Norra skola	100
Lillåns skola 7-9	100
Lillåns Södra skola	199
Lundbyskolan	150
Mariebergsskolan	200
Mellringeskolan	365
Mikaelskolan	440
Mosjö skola	85
Navet	145
Norrbyskolan	353
Närkes Kils skola	50
Odenskolan F-9	270
	200
Olaus Petriskolan	410
Oxhagsskolan	230
Boksamling utan personal	
Rostaskolan	300
Stora Mellösa skola 1-	187
Stureskolan	150
Sveaskolan	200
Sörbyskolan	150

Sörbyängsskolan	215
Tegnér skolan	50
Wallerska skolan	250
Varbergaskolan	300
Vasaskolan	525
Vintrosa skola	150
Lärare med särskilt biblioteksansvar, bemannat 3 h /vecka	
Vivallaskolan F-9	200
	400
Öknaskolan F-6 019-212881	250
Ölmbrotorps skola	120

De fetmarkerad skolorna är upp till år 9. Siffrorna i kolumn två anger ungefärligt elevantal.

Fristående grundskolor i länet

Antal elever i fristående grundskolor i länet är ca 2500.

Engelska skolan, Johannaskolan och Karl Johans skola har bibliotek och håller öppet och som har bibliotekspersonal, dock utan bibliotekarieutbildning, det vill säga tre av de sex som är 7-9 skolor. De övriga är f-6 skolor och de har inte nämnt om de har bibliotek,

Karlskoga

Lonnhyttans skola	30
-------------------	----

Lindesberg

Pilkrogs friskola	50
Löa skola	82

Nora

Borns friskola	70
----------------	----

Örebro

Alsalam Hagagatan 51	130
Al-Azhar skolan	103
Engelska Skolan i Örebro	510
Fridhems friskola f-5	49
Föräldrakoop.	60
Grenadjärskolan	158
Hannaskolan	270
Johannaskolan Örebro waldorfsk	200
Karl Johans skola	520
bibliotek 1.5 h/dag personal övrig utbildning	
Sv.finska språkskolan i Örebro	50
Viktoria skolan	200

Kommunsammanställning – gymnasiet

Degerfors

Letälvsskolan

På skolan finns det drygt 400 elever, Det är bemannat 4 h/dag med bibliotekspersonal med assistentutbildning

Hallsberg

Alléskolan – Sydnärkes utbildningsförbund, SUF

Skolan har 1500 elever. Biblioteket är bemannat 9h/dag, och det finns 1 bibliotekarie och 1,5 assistenttjänst.

Karlskoga

Bergslagsskolan

Skolan har 660 elever, och biblioteket är bemannat 8 h/dag. Det finns 1 bibliotekarie och 0,5 assistenttjänst.

Bregårdsskolan

Skolan har ca 500 elever och på biblioteket finns 1 bibliotekarie.

Kumla

Vissa kurser genom SUF

Lindesberg

Lindeskolan

Skolan har 13500 elever och på skolan har man 1,65 bibliotekarietjänster. Biblioteket är bemannat 8h/dag

Örebro

I Örebro finns det 7 gymnasieskolor i kommunal regi, och 6 fristående gymnasier. Det finns ca 6 500 elever. Här finns riksgymnasium för döva och hörselskadade (RGD/RGH) samt gymnasiesärskola och riksgymnasiesärskola för döva och hörselskadade (RG-sär D/H)

Kommunala skolor är:

Karolinska skolan

Skolan har drygt 900 elever och har öppet 8 h/dag, personalen är bibliotekarieutbildad.

Kvinnerstaskolan

Skolan har ca 500 elever, personalen är 1 bibliotekarie med biblioteksutbildning och en lärarbibliotekarie. De har öppet 7,5 h/dag

Risbergska skolan

Skolan har 1116 elever, man har öppet 7 h/dag och det finns 2 bibliotekarier och 0,5 assistent.

Rudbecksskolan

Skolan 940 elever, man har öppet 7 h/dag och det finns 1 heltid bibliotekarie och 0,5 tjänst med pedagogisk utbildning och 0,5 biblioteksassistent.

Tullängsskolan

Skolan har 1300 elever, man har öppet 8 h/dag fyra dagar och 11 h en dag, och det finns 1 bibliotekarie och 1 biblioteksassistent.

Virginska skolan

Skolan har 1500 elever och man har öppet 6,5 h/dag. Det finns 1 bibliotekarie och en bibliotekspedagog på vissa timmar.

Wadköpings Utbildningscenter

Skolan har 750 gymnasieelever + ca 1500 vuxenelever + ky-utbildningar och man har öppet 8 h må – to och 5 h fredag. Bemanningen är 1 bibliotekarie + 1,50 biblioteksassistent utan speciell utbildning

Fristående skolor är

Elector Utbildning

Skolan har 108 elever och inget bibliotek

Fordonsutbildningar

Inget bibliotek

It-gymnasiet

Inget bibliotek

John Bauergymnasiet

Skolan har 450 elever och inget bibliotek

Örebro Waldorfskola Johannaskolan

skolan har 190 elever och biblioteket är öppet hela skoldagen. Det är bemannat ca 1 h/dag, och personal är en lärare med extra uppgift.

Skolbibliotek i Örebro län, frågor till rektor

Länsbiblioteket i Örebro län
ÖREBRO LÄNS LANDSTING

En kartläggning av gymnasieskolans och grundskolans bibliotek.

= Frågan är obligatorisk

Är det en gymnasieskola eller en grundskola

- Gymnasieskola Grundskola

Om det är en grundskola, vilka årskurser ingår?

Om skolan är en gymnasieskola, vilka program ingår

Välj tre av dessa områden som du uppfattar som de viktigaste faktorerna för att skolbiblioteksverksamheten ska utvecklas?

☐ Förbättra skolbibliotekets integration i skolans arbete	☐ Utveckla skolbiblioteket till en fungerande arbetsplats för ett elevaktivt arbete
☐ Förbättra tillgången till IT, uppkoppling mot Internet	☐ Kompetensutveckla personalen
☐ Få med skolbibliotekets funktioner i skolans arbetsplan	☐ Öka sambetet med folkbiblioteket

Andra områden

Deltar skolan i något projekt som leder till att skolbiblioteksverksamheten utvecklas?

- Ja Nej

Beskriv kortfattat eventuellt projekt och samarbetspartner.

Finns det målformuleringar för skolbiblioteket?

- Ja Nej

Nämner man skolbiblioteksverksamheten i skolans lokala arbetsplan?

- Ja Nej

Nämner man skolbiblioteksverksamheten i den kommunala skolplanen?

- Ja Nej

Finns skrivna avtal som reglerar verksamheten där skol- och folkbibliotek är integrerade?

- Ja Nej

Är folkbibliotekets personal delaktiga i skolbibliotekets verksamhet på skolan?

- Ja Nej

Finns samarbete mellan gymnasiebiblioteken/grundskolebiblioteken i kommunen?

- Ja Nej

I såfall, på vilket sätt samarbetar man?**• Välj ut de tre viktigaste kriterierna som du anser vara det bästa måttet på en bra biblioteksverksamhet**

- Antal utlån   Antal besök   Antal volymer   Antal datorer
- Bemanning   fackutbildad personal   Öppettid/tillgänglighet

Övriga synpunkter

Enkäten är avslutad.

Skolbibliotek i Örebro län

Länsbiblioteket i Örebro län
ÖREBRO LÄNS LANDSTING

- en kartläggning av gymnasieskolans och grundskolans biblioteksverksamhet.

= Frågan är obligatorisk

Fakta om skolan

Skolans namn, Kommun

Politisk ansvarsnämnd/huvudman:

Vilka skolår:

Program (gy):

Antal elever

- < 100   100-199   200-499   500-1000
 >1000

Fakta om skolbiblioteket

Skolbibliotekets budget för 2004? Personal

Skolbibliotekets budget för 2004? Mediainköp

Är biblioteket integrerat med kommunens folkbibliotek/filial?

- Ja   Nej

Hur långt är det till närmaste folkbibliotek/filial?

- < 500 m   500 – 2 km   2 km - 5 km   > 5 km

Hur stort är biblioteket i m2?

- 0 m2   < 20 m2   21 m2 - 50 m2   > 50 m2

Används bibliotekslokalen till undervisning eller annan aktivitet i skolan?

- Ja   Nej

Till vad?

Totalt öppethållande antal timmar per vecka

- 0 tim   1-6 tim   7-10 tim   > 11 tim

Varav med personal:

- 0 tim   1-6 tim   7-10 tim   > 11 tim

Antal timmar fackutbildad bibliotekarie / vecka (bibliotekarieexamen eller motsvarande)

- 0 tim   1-6 tim   7-10 tim   > 10 tim

Hur stort var medieanslaget till biblioteket 2003: böcker, tidskrifter och databaser

- <5 000 kr   5 000 - 10 000 kr   10 000 - 50 000 kr   >50 000 kr

Köps det in litteratur på andra språk än svenska?

- Ja   Nej

Vilka?

• Har eleverna tillgång till litteratur på sina hemspråk genom biblioteket?

Ja Nej

• Vilka av följande databaser har ni abonnemang på?

- Alex online   Arkion   Artikelsök   Skolans Artikelservice
 Burk-Sök   Byggdok   Ebsco   Encyclopedia Britannica
 Lyrics   Länder i fickformat   Mediarkivet   Nationalencyklopedin
 Presstext   Ingen av dessa

• Abonnerar skolbiblioteket på databaser tillsammans med folkbiblioteket?

Ja Nej

Om du svarat ja på frågan ovanför, nämn vilka databaser ni abonnerar gemensamt på!

Egna titlar

• Är bibliotekskatalogen datoriserad?

Ja Nej

• Kan man söka i den via Internet?

Ja Nej

• Har biblioteket någon egen hemsida på Internet?

Ja Nej

Vilka uppgifter finns på bibliotekets hemsida?

- Söktips   Länkar   Lästips   Frågetjänst
 Epostadress till biblioteket   Information om öppettider, personal mm

• Hur många datorer med Internetuppkoppling finns på biblioteket?

0   1   2-5   >5

• Är utlåningen datoriserad?

Ja Nej

• Vad används datorerna till?

Välj gärna fler alternativ

- Elevarbete skriva egna texter   Elevarbete informationssökning
 Chatta/besöka communities

Fler förslag

• Finns det medier för funktionshindrade? Till exempel talböcker

eller teckenspråksmaterial

- Ja Nej

Nämna vilka**☛ Är skolbibliotekets arbete integrerat i skolans pedagogiska verksamhet**

- Ja Nej

Ge något exempel**☛ Ingår bibliotekspersonalen i något arbetslag?**

- Ja Nej

☛ Finns det mål för IT-användningen på biblioteket?

- Ja Nej

☛ Får eleverna genom biblioteket någon undervisning i hur man söker information?

- Ja Nej

☛ Får lärarna genom biblioteket någon undervisning i hur man söker information?

- Ja Nej

Hur arbetar biblioteket för att stimulera intresset för läsning och litteratur?**☛ Ange antal utlån år 2003 (kalenderår):**

- < 200 200-1000 1000-10 000 > 10 000

Övriga synpunkter

Enkäten är avslutad.

Regionförbundet Örebro

701 83 Örebro

Tfn: 019-602 63 00

Fax: 019-18 98 29

Besöksadress:

NetCity, Forskarevägen 1

702 18 Örebro.

www.regionorebro.se

regionorebro@regionorebro.se